

REDACȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
 pe un an . . . 20 cor.
 pe 1/2 an . . . 10 .
 pe 1/4 an . . . 5 .
 pe 1 lună . . . 2 .
 Trif de Duminoacă pe an
 4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deak Ferenc-utca nr. 20.

INSERTIUNILE:

pe un șir garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b.,
 de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Scrisori nefrancate nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Ceva de reținut.

(R) Dintre naționalitățile din statul ungar n'a fost una, care dela 1868 încoace, să se fi apropiat mai tare de Unguri de cum au făcut-o aceasta Sașii. Adesea călcău în picioare și nesocoteau demnitatea națională, numai ca să nu se strice cu puternicii zilei.

Far rezultatul ce a fost? În unele chestii i-au menajat. Curentul șovinist bătut-a însă cu valorile sale și termenul vechiei insule săsești, nu odată, cu atâta putere, în cât pentru a se apăra, trebuit-au să rupă cu politica așa zisă „circumspectă”, și alături de celelalte naționalități, să ia și ei o atitudine mai răboinică. Când au eșit, când au intrat eară în partidul guvernamental, până ce în urma luptei Sașilor verzi pare a se fi întărit între ei curentul de defensivă, hotărârea dacă nu să împiedice energic, apoi cel puțin să nu colaboreze la acte agresive contra naționalităților.

Așa s'a întâmplat că în ședința dela 28 c. a Dietei, fiind la ordinea zilei votarea asupra propunerii de a se suspenda dreptul de imunitate al deputatului slovac Valasek, Sașii nu s'au ridicat ca să voteze punerea la cale a prigonirii contra naționalistului slovac.

Ei bine, atâta li-e destul celor dela „Hazánk” — și să se noteze că aderenții acestui ziar nu sunt dintre Ungurii sălbaticii, ci dintre cei cum-păniți — pentru a se năpusti asupra Sașilor.

Ei scriu:

„Rezultatul votului (cerut de koșuțiști pentru a se vedea dacă în Dieta Ungariei sunt partide ori deputați cari să spriginească p'un deputat naționalist) a fost că partidul poporal s'a sculat demonstrativ votând extradarea, alături de întreg partidul guvernamental și de cel independent, Sașii prezenți au rămas însă șezând, pentru Valasek. Casul acesta constituie o învățătură și dovadă, că în asemeni chestii nu se poate conta cu încredere pe Sași.”

Mare demonstrație, într'adevăr! Anzi D-Ta, să rămână șezând, pentru Valasek Slovacul, și să nu sară în picioare, ca trași de curentul — „ideii”, când nu știu care procuror, doritor de lauri, a bătut toba cea mare că țara-i în primejdie, deoarece-ce Slovacul a agitat în contra statului ungar!.

Pentru noi, cari privim această atitudine a Sașilor cu simpatie și judecăm, că bine au făcut Sașii când n'au votat cu guvernul, deoarece-ce mâne ori poimâne și contra lor s'ar pute pune asemenea goană, cele petrecute cu acest prilej ne dovedesc însă cu totul alt-ceva. Eată ce: cuminenția Slovacilor cari s'au desbărat de poporali. S'a dovedit adică atât la desbaterile asupra răspunsului la Mesagiul, cât și prin „demonstrativă” votare a poporalilor, că și ei sunt tot d'o pănură cu kossuthiștii și departe de ei gândul și curajul de a sară întru apărarea atâtor cauze drepte ale naționalităților. Poporalilor li-au fost adică bunii Slovacii numai câta

vreme ei pretutindeni au votat cu poporalii.

Indată ce și-au pus candidații naționali, eată-i pe poporali sărind „demonstrativ” contra „panslavilor” . . .

Va fi și aceasta încă o învățătură pentru Slovaci și un indemn, ca la viitoarele alegeri să lupte cu mai mare putere și hotărâre contra tuturor partidelor maghiare, dar îndeosebi contra poporalilor perverși.

Eară pentru naționalitățile toate d'asemeni, îndemn să lupte umăr la umăr, să strângă legăturile ce s'au încheiat la 1895 și să caute a intra în Dietă. Să institue acolo o grupare de seamă, să nu lase ca în patria aceasta kossuthiștii să determine curent. Ci pe Ungurii mai așezați să-i lumineze și s'arate tuturor, la ce desastre se poate ajunge printr'un spirit intolerant de guvernare, luându-se drept măsuri de mântuire a patriei întreg escesul de zel al micilor satrapii dela periferii, cum s'a întâmplat și cu înscenarea procesului susamintit.

Far dacă presa maghiară reține „demonstrația” Sașilor ca o dovadă că în chestii de prigonire în numele „ideii” nu se poate conta cu încredere pe Sași, noi, naționalitățile, d'asemeni, să nu uităm a trage concluziile din acest fapt petrecut în Dietă. Ci în viețea publică a patriei noastre să ne facem cale amintindu-ne de toate aceste incidente caracteristice.

Comitetul executiv al tinerilor Cehi, după cum se anunță din Praga, — a finit Marți ședința, despre care s'a dat următorul raport: Comitetul executiv al partidului național liberal a finit sub presiunea deputatului Skrád o ședință foarte cercetată, care a durat cinci oare. Președintele clubului ceh din Reichsrath, Dr. Pacak, a raportat despre finita politică a partidului. Acest raport a fost punctul de plecare al discuției, la care au luat parte mulți deputați. În sfârșit au adus următoarea hotărâre: La propunerea deputatului Celakovsky au constatat, că între comitetul din Praga și clubul ceh din Reichsrath nu sunt diferențe; mai departe, referitor la chestia limbii, comisia executivă se alipește de acele principii, cari s'au stabilit în clubul deputaților în ședința din Ianuarie 1900; după aceea s'a întregit comisia ce clubul instituie în chestia limbii, care să prezinte planul și formula principiilor de aplicat la rezolvirea chestiei limbilor.

LA PETERSBURG.

Archiducele Francisc Ferdinand, merge în 6 Februarie la Petersburg, pentru a se prezenta Țarului, ca general de cavalerie, onoare cu care a fost distins din partea suveranului rusesc.

Acestui act de politețe și schimb de onoruri i-se dă o capitală importanță politică.

Visita marelui duce Mihail la Budapesta, la Suveranul nostru, a fost prima zeală din lanțul apropierei mai mari a celor două monarchii; și aceleia îi urmează de astă-dată întâlnirea tinerilor, Țarului Nicolae cu Francisc Ferdinand, întâlnirea aceluia, a căror vârstă și calitate este o garanție, că cele două împărății de mână lor au să fie conduse în viitor.

Pregătirea pentru viitor, este cunoscută aprecierilor prezente.

Apropierea atât de prietenoasă a reprezentanților celor două împărății ne dovedește, că în amândouă părțile se simte și se apreciază în același fel o chestiune, de ordinul intereselor atât a uneia cât și a celeilalte din puteri.

Este evident, că chestiunea asupra căreia pot să se încere sau pot să se înțeieagă Rusia și Austro-Ungaria, e chestia orientală, chestia balcanică.

Schimbul de onoruri și politețe între reprezentanții superiori ai celor două state, până aci angajate cu susținerea status-quo-ului în turbulentul Balcan, ne dovedesc, că modul de a vedea în acea chestiune, a rămas același în ambele părți, ca și la 1897.

Acest fapt, ni-se prezintă ca un moment îmbucurător, ca o garanție a păcii în Orientul european. Deși anii din urmă au abundat în neorindnelt, crize etc. în Balcani, deși stările interne din Serbia, Bulgaria și din Albania nu par de loc a asigura dezvoltarea pacnică a evenimentelor, faptul că Rusia și Austro-Ungaria vor fi înțelese de a veghea asupra trebilor din Balcani, într'o armonică colaborare, va fi o garanție contra sguđiturilor mari și neașteptate.

Aceasta este, aceasta credem a fi importanța politică a actului de politețe, a vizitei archiducelui Francisc Ferdinand, la Petersburg.

Cunoscând însă felul politicii muscălești, trebuie să ne întrebăm: Cum de Rusia, care își joacă mândrele în fel și chip în Peninsula Balcanică, ține la o armonizare a tendinței sale „pacificatoare” cu interesele și politica monarhiei noastre?

De sigur că nu de dragul păcii, ci pentru-că nici forța nu o are nici răspunderea nu și-o poate trage, din eventuale complicațiuni.

Deci, pe când status-quo ul în Balcani va fi asigurat, prezentul garantat, Rusia oficială tegată de orice bănuie de neloyalitate, agenții panrusismului își vor continua pregătirea — viitorului pentru „pravoslavni vostok”.

„Fő-és szék város”.

Sunt recente în amintirea publicului demonstrațiile nocturne ale tinerimei universitare „patriotice” din Budapesta, contra focarelor de corupție născute „Sängerei”-uri nemțești.

Geloasă de „moralitatea” „patriotică”, tinerimea pornise adevărate cruciate; și nu dintr'o singură parte au curs aplauze și elogii, pentru a sublinia importanța patriotică a cruciatel și pentru a întări și aproba acel spirit de renaștere, recreare națională în capitală, „fő-és szék város”.

Dar pe când prin localurile de noapte, tinerimea maghiară a căutat să-și valideze forța sa . . . morală, pe atunci templul Thaliei maghiare, după însași mărturisirea archișovinistului „Magyar Szó” a devenit un „tingel-tangel”.

Ocupându se numitul ziar de scandalosă operetă „Vestălinele”, care după-ce a fost mult gustată în teatrul

din Budapesta, a ajuns și pe scena teatrului din Arad — oraș fruntaș, reflectează asupra simțului de pudiciție și morală din „fő-és szék város”, în termenii următorii:

„Imprejurarea, că în Budapesta pot să aibă chiar succes astfel de opere, să nu tulbure provincia. Budapesta este numai capitala, dar nu și inima Ungariei. Nici din punct de vedere național, nici artistic, nici literar, nici în privința moralei. Este numai stomacul, căci aici se consumă națiunea și vigoarea et strămoșească.

„Să nu permită provincia, ca acest mare Moloch să consume cu totul literatura dramatică națională maghiară. Nația maghiară nu mai trăește, decât în provincie. . .

Prețioase sunt aceste mărturisiri. Și în legătură cu caracterizarea capitalei printr'un archișovinist, întrebăm: Acesta este idealul „fő-és szék város”, pentru care șovinistii nimic n'au cruțat, ca să-l facă oraș universal de întâia mână, centrul pulsației „patriotice”; pentru care s'a făcut totul; căruia i-s'a jertfit totul, chiar în conținutul periferiilor și nevoilor reale ale aceluia!

Eată unde duce grandomania. Ruinezi țeara, pentru a clădi în centru o ruină morală, reprezentantă a spiritului public dominant.

Și când înspăimântați de acest spectacol șovinistii caută să găsească un leac, eată-i, că prin avangarda viitorului, prin tinerime, pornesc contra . . . „Sängerei”-urilor! Curat vorba proverbului: „Kleine Diebe hengt man auf, grosse Diebe lässt man laufen”.

Și când vezi toate aceste lucruri, te mai întreb: Șovinistii totuși mai au curajul de a duce o luptă virulentă contra teatrului german, și spumegă de furie când aud că se va naște și o Thalie română în patria noastră, — cu gândul hotărât de a declina dela sine inspirația din „fő-és szék város”.

Înțelegerea reciprocă . . .

„Ungurii mai bine să se ntoarcă în Asia”, — așa ar fi zis deputatul slovac Valasek într'o adunare pe vremea campaniei electorale.

Eară pentru această insultă procuratura din Pojona a cerut darea lui în judecată, ear Dieta a grăbit să-l extrădeze.

Întrebăm însă: de câte-ori presa maghiară și Unguri fruntași ne apostrofează să mergem în România ear Slovacilor le strigă să meargă în America? Și în virtutea cărui articol de lege aceste apostrofe sunt — agitațiuni în contra statului ungar?!

Dar se zice că Valasek ar mai fi — strigat: „. . . și nu ne încurce mintea copiilor noștri cu limba lor de vizitii”! . . .

Nu discutăm aci faptul că nimic nu s'a dovedit din toate acestea, ci din contra: sunt sute de martori cari jură că Valasek a zis: „Am trăit aci o mie de ani împreună; să ni-se facă cu puțință această conviețuire și d'aci încolo, ear

nu să fim amărâți și prigonți... ci să admitem că da, s'au zis aceste cuvinte.

Oare atâta este destul ca un deputat să fie aservit șicanelor a cine știe ce jude de instrucție? Și de când părerea ce o avem despre o limbă ori alta constituie — agitație contra statului?!

„Kerek ez a zsemlye, tedd vad oláh zsebre.

„O, te büdös bocskor... oare nu s'au scris și cântat contra Românilor și pornit-a vre un procuror proces contra autorilor?... Nu s'a tipărit oare o poezie ungurească cu refrenul:

„In furci cu Valahit“, și cine a fost pentru aceasta tras în judecată? Dar nu justiția se urmărește prin întreaga inscenare, ci mai marii politici intenționează altceva: să facă procesul și să aibă un verdict contra naționalistului slovac înainte ca Înalta Curie să fi desbătut protestul ce s'a dat contra alegerii lui Valasek, să se facă astfel presiune pentru nimicirea mandatului.

Numai patru naționaliști sunt în Dietă, și stăpânii zilei și dintre aceștia caută să scoată, cu ori-ce preț, cel puțin unul.

După cum am scris deja eri, deputatul slovac Rușsiák a desmăntit în Dietă în chipul cel mai energic întreaga țesătură de acuzări aduse lui Valasek. Insuși „Bud. Hirap“ scrie despre vorbirea lui:

„A vorbit liniștit, cumpanit, neprovocând șgomot și antipatie, și ce a spus, a avut fond serios. Ni-se pare sigur, că dacă se apropia de partidele din Dietă cu sentimentul desvoltat în cursul istoriei, înțelegerea reciprocă ar fi un fapt împlinit“...

Înțelegerea reciprocă — fapt îndeplinit?!

Da, credem și noi, într'un singur cas însă: dacă stăpânii zilei ar voi și ei aceasta! Dar cum să se apropie naționalitățile, când toate partidele îi iau cu parul pe deputații naționali cari au intrat în Dietă, desigur nu să facă zarvă, ci să prepare terenul pentru inițierea — cel puțin atâta — unei înțelegeri reciproce?!

Asta s'o spună ziarul semnificos!

Și cum se face că numitul ziar n'are un cuvânt de reprobație la adresa celor cari împedecă înțelegerea reciprocă? Nu dojeneste cu o vorbă măcar pe kosuthiști că sunt așa porniți, nici pe guvern că cedează în toate curentului acestuia nesăditos de a prigoni pe fruntașii naționalităților...!

Casina Națională.

Ce rol a avut și are încă în viața publică maghiară Casina Națională din Budapesta, este indeobște cunoscut. Adesea în acest local se pornea curentul care covârșea și stăpânea întreaga viață publică din stat. Membrii ai casinei, începând cu Széchenyi, au fost întotdeauna toți magnații și oamenii vestiți ai țării. Apogeul și l'a ajuns casina însă când răposatul arhiduce Rudolf se făcuse și el unul dintre cei mai zeloși cercetători ai casinei.

Mare este deci măhnirea presei maghiare când e silită să constate că această instituțiune națională nu mai dă nainte, ci din contră, decade. Are numai 694 membri, ear pentru literatură (îmbogățirea bibliotecii) n'a cheltuit în anul trecut mai mult de 3947 coroane.

Scriind într'un ton nu se poate mai elegiac, „Magyarország“ (dela 28 c.) după ce arată vremea strălucită când în societatea lui Rudolf petrecuse la casina și actualul împărat al Germaniei, ear până acum actualul arhiduce moștenitor, Francisc Ferdinand n'a călcat pela casina, scrie:

„Abea că își poate cine-va închipui că ce ar fi însemnat pentru țeara noastră domnia arhiducelui Rudolf, care în această casina s'a deprins să cunoască, să stimeze și să iubească nația maghiară“.

Credem și noi că sub Rudolf Ungurilor le-ar fi mers treburile foarte bine.

Pentru Casa Națională.

Au mai sosit pentru Casa Națională drept răscumpărare de felicitări de Anul-nou următoarele sume:

Transport	807 cor.
Di Dr. Nestor Oprean, S. Nicolai-mare	10 cor.
„ Ioan Groza, protop., Halmagiu-mare	10 „
Suma totală	827 cor.

Din străinătate.

Ziua nașterii împăratului Germaniei. Ziua nașterii împăratului german a decurs între mari festivități în Berlin, Viena ba chiar și în Pesta. Personal l-a felicitat pe împăratul Wilhelm II,

ruda sa, moștenitorul de tron englez și pe cale telegrafică mai mulți negri. Centrul acestor festivități au fost două toasturi cari au fost rostite în Berlin de împăratul Wilhelm și principele de Walles. Împăratul împreună cu principele de Walles a luat adevărat parte Marți înainte de amiază la dejunul corpului ofițeresc dela regimentul de gardă-dragon. Cu ocaziunea aceasta împăratul Wilhelm a rostit un cald toast pentru principele de Walles.

Manifestul unui nou pretendent la tron. Unul din colaboratorii ziarului „Corieri di Napoli“ a intervievat pe Anselmo Lorechio, conducătorul comisiunii albane italiene, care a declarat că Albanii nu ar suferi anexarea Albaniei la Italia, ci pretind deplina independență a Albaniei. Lorechio după aceea a spus că vor ținea o conferență, într'un oraș afară din Italia, muzulmanii din Albania, șefii triburilor catolice și ortodoxe, vor înainta apoi un memorandum Sultanului și marilor puteri, în care își vor desfășura pretențiile autonome. Înaintea conferenței vor adresa o proclamație către locuitorii Albaniei, care va fi înscălit de descendentul direct al principelui George Castriota (begul Skander).

NOUTĂȚI.

ARAD, 29 Ianuarie n. 1902.

Turneul artistic Dima-Popovici. Din Oravița se scrie, că concertul artiștilor noștri, care a avut loc Sâmbătă seara, a succedat splendid. Duminică dimineața la oarele 9 au plecat dl și d-na Dima și dl D. Popovici cu trăsura la Reșița-montană, unde vor concerta azi (Miercuri) seara. Concertul avea să se țină ieri seara, dar precum se depeșează — s'a amânat din cauze neprevăzute, pe azi seară. Din Panciova se scrie, că termenul concertului proiectat s'a amânat cu o zi și anume pe Vineri 18/31 Ianuarie. Cu concertul din Panciova se încheie turneul artiștilor noștri în Banat.

Concertul Dima-Popovici în Panciova. Atragem în deosebi atențiunea publicului nostru asupra concertului Dima-Popovici, care se va ține Vineri la 18/31 Ianuarie la extremul punct al Românișmului, la Panciova și sperăm, că întreaga pătură cultă din jurul acestui punct amenințat de străin, va participa la acest concert, ca să ridice prestigiul fraților noștri din Panciova. Programul e următorul: 1. F. Mendelssohn „Arie“ din „Paulus“ D. Popovici. 2. a) F. Schubert: Copila și moartea. b) G. F. Händel: Arie de Rinaldo d-na M. Dima. 3 a) R. Wagner: Recitativ și romanță din „Tannhäuser“. b) C. Löwe: Prințul Eugen, baladă dl D. Popovici. 4. A. v. Fielitz: Schön

Gretlein, d-na M. Dima. 5. G. Dima: Groza, baladă dl D. Popovici. 6. a) G. Stefa-nescu: Mândruțu dela munte, b) G. Dima: Cântecul păstorului dl D. Popovici. 7. a) P. Tscharkow ky; La bal, b) I. Brahms: Iubire eteră d-na M. Dima. 8. C. Löwe: Archibald Douglas, baladă dl D. Popovici. 9. G. Dima: a) Somnorosele păsărele, b) Cercul men, c) Ști tu măndro d-na M. Dima. 10. a) H. Wolf: Cine și-a pierdut iubita, b) R. Schumann: Cel doi grenadieri, baladă dl D. Popovici. Acompaniare de pian: dl G. Dima.

Hymen. Dl George Petrovici, teolog abs. din Pil a fidanțat pe amabila domnișoară Mărioara Costa, fca preotului din Jărosda. Să fie într'un ceas bun.

Episcopul Majláth în Lugoj.

Contele Gustav Majláth episcopul rom.-cat. din Alba-Iulia a sosit la Lugoj în 21 l. c. la 9 ore a. m., spre a visita pe P. S. Sa Dr. Demetriu Radu, episcopul gr. cat. al Lugojului. După sosirea sa la reședința episcopescă, arhiepiscopul a fost salutat de către membrii Ven. Capitol și personalul cancelariei diecesane, apoi a vizitat mănăstirea călugărițelor, biserica catedrală gr. cat. și a făcut vizite pe la șefii autorităților locale. La 1 oară p. m. P. S. Sa episcopul Dr. Demetriu Radu a dat în onoarea oaspeiului său un prânz de 14 cuverte, la care pe lângă membrii Capitolului au luat parte și câțiva fruntași din loc. După prânz îl. Sa s'a întreținut în plăcută conversație cu cei de față, ear cu trenul de seara a plecat înapoi la Budapesta, — scrie „Gazeta Transilvaniei“.

Logodnă. Dl Simon Fischer, negustor cu cea mai bună reputație din loc, s'a logodit cu d-na Charlotte Porter, fca d-nei văduve Adolf Porter din Arad. Tinera mireasă care se bucură de cele mai frumoase calități este una dintre surorile dlui Wilhelm Porter, proprietarul renumitului „Mare magazin“ din Arad, Piața Libertății.

Dorim tinerei perechi toate fericirile.

Cranul lui Petöfi. Dr. Kacziányi Géza scrie în „Házak“ de Vineri, 24 Ianuarie n. o foaie, în care revenind asupra chestiei craniului din Blaj, își exprimă părerea, că acesta e craniul lui Petöfi.

Dr. Kacziányi a cercetat în Pesta craniul, în societatea sculptorului Strobl Alajos și după ce aduce mai multe argumente, încheie astfel: „Chestia craniului încă nu este rezolvată și nici nu sunt șanse de a se rezolva în curând, în urma animosităților ce s'au ivit. Judecătorul nepreocupat va cerceta întâiu martorul principal, însuși craniul, îl va asculta ce-î spune și numai atunci își va da verdictul. Mie 'mi-a spus craniul, că faptul lui Reichenberger este adevărat și că muzeul

In jurul unei tidve.

Ați ghicit că e vorba de tidva lui Petöfi, despre care în timpul din urmă s'au scris multe, nu numai în Blaj, dar și în ziarele americane. Ungurii, când e vorba, știu face vâlvă mare în jurul lor și o fac adese-ori cu risicul de a deveni ridicoli.

Dar ce-a greșit Petöfi, nenorocitul poet, să-l facă obiect al mâncărimii lor de senșai? Și ce a greșit Blajul nostru, liniștitul nostru Blaj, paznicul evlavios al pustiului Câmp-al libertății, ca să-l scoată din viața sa idilică și să-l tirască, așa din senin, înaintea lumii, — căci despre Blaj nu s'a mai scris atâta poate dela 48 Incoace.

Et, dar e o tidvă de poet la mijloc, a celui mai mare poet ungar, a unuia dintre poeții de frunte ai Europei! Și de ce o asemenea tidvă n'ar putea să deslănțuie suvoitul de patriotism maghiar, să pună în mișcare violentă inimile unui neam întreg? De ce ea nu ar putea umplea cu mândrie pe păstorii ei din Blaj? E lucru mic să ai în mijlocul tău o glavă de poet, — glava numa!, glava goală și nu ideile cari au răsvrătit poporul cu puterea lor?

Și ce tragică a fost soarta acestel tidve, ce înfrățitoare e istoria ei? Ascultați. Un doftor neamț lupta în știrile lui Bem. Alături de el se bate cu înverșunare un amic al său, poetul Petöfi. Oștile generalului muscal Scariatin curg puhoi de pe hula Sighișorilor, curg și impresoră ceata acestora ce au ridicat arma în numele lui

Kossuth. Lăncerii muscali fac moarte în urgurime și bietul poet cade strâpnus, cu gândul la patrie și la iubita sa nevăstă de acasă, ear peste el cad alții, sute, și câmpul Feriház-ului e un morman de honvezi și husari.

Atunci, e atunci, în toiu învâlmășelii, în zângăitul armelor, când sângele curgea spre Târnava cea tulbure, doftorul neamț — curajos ca toți Neamții! — se apropie de cadavrul prietenului său Petöfi, își scoate sabia din teacă și... ciorș, ciorș, ciorș, — el taie capul de pe corpul cald încă al poetului martir, îl taie ca să și-l ducă... de suvenir.

Sărmanul cap! Pletele cele frumoase cad în disordine peste fruntea cea măreață, peste ochii cei rigizi și peste buzele cele vinete. Dar Neamțul n'are vreme de reflecșiune, el aruncă prada sa într'o traistă și pleacă la drum, cruțat de arma și de plumbul Rușilor, pleacă pe Târnava în jos prin Daneș, Hoghilag, Copșa mică, Micăsasa și... eată l la Blaj! Ear de atunci, după alte mici peripeții, capul e tot acolo și acolo va și rămânea din îngrijirea lui Dumnezeu și a onoratului corp profesoral, care va binecuvânta fapta doctorului — erou și se va consutui în corp de veghie, ca odinioară păzitorii lui Graal.

Sărmană tidvă! Adevărat să fie oare, că tu ai fost odinioară decorul unui om și al unui neam? Dia tine să fi eșit puternicile blesteme ale Apostolului, răsvrătit împotriva oamenilor, a bisericii și a lui Dumnezeu? Din gura aceasta, în care n'a mai rămas

decât dintele „canin“, fatalul dinte după care te-au recunoscut Blajenii, din gura aceasta să se fi rostogolit frumoasele perle, în cari s'au cristalizat ideile de libertate?

Sau... orribile dietu!... e mințit cuvântul și toată chestia e o farsă proastă a unui Neamț șugubeț, secundată de atâția naivi? Jókai a zis că aceasta e căpățina unui chan tatar, — deci tot de neam ungureesc. Altul a susținut că e glava lui Bim bașa. Așa că în urma urmelor numai Chețanil din Blaj mai rămân credincioși al ideii și se grăbesc a procura ocrile de argint, — căci vor să aibă cu ori-ce preț un Petöfi între ei. Ama-glava! — le-ar zice un Bulgar.

În tot cazul: si non e vero, e ben trovato. Chestiunea își are hazul ei și a făcut multă lume să ridă. Dar cu toate acestea, nu s'a trecut cu vederea partea tragică a chestiunii, anume incertitudinea asupra morții popularului poet. Nimeni nu cunoaște împrejurările de aproape între cari a murit; nimeni nu l'a văzut svireolindu se în sângele său; nimeni nu știe cu siguranță unde-l zac osemintele. Sunt oasele lui împrăștiate pela cele patru vânturi? Tidva lui este ea îngropată în mormântul cel comun de sub pârădisea de brădet dela Sighișoara, sau vre-un Românaș dela Hașfalău, găsindu o sub vre-o salcie, și-a făcut potir din ea, ca să se culmineze din când în când cu ideea de însufățire națională? Cine poate ști și cine va mai cerceta! Toate sunt zadarnice.

Poetul a prevăzut aceasta. El a scris o poezie în care vorbind despre mireasa sa, (prin care el simbolizează libertatea) ne spune, că cea mai frumoasă floare ce o poate oferi acestei mirese este însă capul său. Și i l'a oferit. I l'a sacrificat. Căci ce nu sacrifici pentru o mireasă, amăgitor de frumoasă, dar tirană în același timp, căreia mi de jertfe nu-l ajung și tot mai multe cere!... De ce am mai cere miresei înapoi ce este al ei?

Ci lăsați l să doarmă în brațele ei și în sinul rece al pământului! Lăsați-l în posesia necunoscutului, căci cu cât mai departe va fi de aceia, cari își bat joc de toate principiile pe cari li-a propovădit el, cu atât mai dulce i-va fi somnul.

Fidelio.

CLEOPATRA.

ROMAN 17

de

HAGGARD RIDER.

Traducere de Leandru.

— Pe Taramis, zeul fulgerului și pe toți zeii Olimpului, nu l mormăi un centurion bătrân, un gal cu numele Brennus. Îți spun, că nu 'mi plăci de loc. Omul care nu a putut atrege pe poartă pe Paulus, care merge tot-deauna în direcția opusă de-

din Blaj este în posesiunea unui mare tezaur național — a craniului lui Petőfi.

Sătmăr, 27 Ianuarie. Am dat și noi după zările ungurești știrea despre procesul, în privința căruia „Gazeta Transilvaniei” i-se depeșează următoarele: Azi s'a judecat la judecătoria de aici procesul intentat preotului român gr.-catolic *George Ardeleanu* din Szamos-Dob diecesa Orazi, pe motiv că ar fi tulburat exercițiul religios prin faptul, că a interzis a se cânta în biserică în limba maghiară. — Preotul Ardeleanu fu condamnat la 6 luni închisoare și 400 cor. amendă.

Gimnaziul Șincai. Joi în 10 Ianuarie v. gimnaziul Șincai din București și-a serbat patronul său. La această solemnitate a luat parte și dl Stoicescu, ministru ad-interim la cuite, însoțit de secretarul general dl G. Adamescu. După terminarea serviciului religios, directorul gimnaziului, T. Popescu, a deschis seria discursurilor, apoi dl Stoicescu, luând cuvântul a vorbit de chipul, cum Gheorghe Șincai și alții au știut să lupte pentru redemptarea și desrobirea românismului. Serbarea s'a terminat cu diferite producțiuni executate de elevi.

O întrebare. Ni-se scrie: „D-le Redactor! Trei ani de zile Dăianu a batut toba „tradării” și a lucrat pentru purificarea moralității noastre politice. Fii atât de bun și întrebați: Cum se face, cu toate acestea, că d-asa n'a reușit să convingă nici pe rudenia sa de aproape, pe preotul *Ioachim Totolanu*, din Chișinău, care la alegerea din Ighiu a fost bătut de încercare ai d-lui Dr. *Aurel Munteanu*?... Și nu se va apuca acum dl Dăian să scrie o serie despre „tradarea” d-lui Totolanu, după-cum odinioară a scris contra d-lui Munteanu?... Un aderent.”

Populația Romei. Oficial statistic din Roma spune că numărul populației ei a trecut azi peste o jumătate de milion. Sporul acesta e surprinzător, fiindcă la 1870 „cetatea eternă” avea numai 226.000; așa dar în timp de 28 ani s'a sporit cu 274.000. Cu ocazia aceasta este interesant a arunca o scurtă privire retrospectivă asupra populației Romei în diferitele epoci. La începutul veacului, cu prilejul invasiunii napoleonice, în 1812, Roma avea cu totul 47.882 locuitori; la 1827 după asediul lui Ferdinand V și după jaful comis de trupele lui, populația a scăzut la 33.000, pe când la 1877, când papa s'ou întors din Avignon se numărau la 17 mil. Pe timpul lui Romulus, Roma avea 16 mil de locuitori, iar în zenitul gloriei Imperiului roman populația — după datele lui Vossius — se mișca între 8-14 milioane. Aceasta este aproape o poveste; totuși după numărarea mai modestă a lui Hoch numărul

ruinelor celorlalți, se dă tot înderăt ca măgarul! Pe Paulus! Omule! asta nu se poate altfel, decât că într'un ochi ai o față și în celălalt o cupă cu vin, altfel nu s'ar fi dus Paulus după tine!

În momentul acesta se 'nterupte vorba căci pe cărarea de marmoră venea însuși Charmion, urmată de sclavi înarmați. Liniștită și cu indiferență pășea ea, ținându-și mâinile încruciate pe spate și privind în neant. Dar Charmion tocmai atunci vedea mai mult când nu privea nimic.

Și când ajunsese lângă ei, oficerii și păzitorii se dădură la o parte înclinându-se, căci după cum aflau mai târziu, după Cleopatra această față avea mai mare putere în palat.

— Ce șgomot e acesta Brennus? întrebă, întorcându-se spre centurion și prefăcându-se că nu mă vede. Nu știți că pe vremea asta doarme regina și dacă se deșteaptă, tu vei răspunde, și încă amar.

— Știu răspunsul centurionul umilit. — dar eată cum s'a întâmplat: Se află aici (și arătă spre mine cu degetul cel mare) un african... sau să fie cu ertare, un vrăjitor excelent; care numai adineaori, ținându-și numai ochii aproape de nasul respectabil al lui Paulus, l-a tras după sine pe acest Paulus, chiar pe partea, pe care el nu voia nici decum să-l lase să intre. Tot acest vrăjitor spune că are puțină treabă cu tine, pentru ce te compătimesc.

Charmion se întoarse și mă privi în-diferent.

locuitorilor Romei pe timpul Imperiului se evalua la 2 milioane 265 de mii.

POSTA REDACȚIEI.

M. N. Budapesta. Acel stipendiu pentru matematici, conform literilor fondationale, se dă numai tinerilor din diecesa Aradului.

Felurimi.

O reclamă iresistibilă. — Un ziar german din Prenzlau a publicat, într'unul din ultimele sale numere, următorul anunț electoral:

„Aflu că mai mulți dintre concetățenii mei vor să mă onoreze cu încrederea lor și să mă aleagă consilier comunal al orașului. Pentru ca această alegere să se facă, mă angajez să scot gratuit un dinte, ori cărui alegător va vota pentru mine. N. N. dentist.”

O coroană regală împrumutată. — Cu ocazia iminentei încoronării a regelui Eduard VII, un ziar englez amintește că unul din antecesorii săi s'a încoronat cu o coroană luată cu împrumut.

Acesta a fost regele George IV, care cheltuia foarte mult; pentru încoronarea sa, și-a comandat coroana la giuvaergiuil Rundell după măsura capului său.

Când coroana fu gata, Rundell voi să o dea numai pentru suma de 2 milioane de mărci, atât cu cât fusese tocmit.

Regele George refuză să plătească această sumă și astfel administratorul listei sale civile se înțelese cu giuvaergiuil să o lase cu împrumut pentru încoronare, în schimbul sumei de 125.000 lei.

Regelui i-s'a părut și această sumă prea mare și astfel se și apropia și ziua încoronării fără ca să se fi făcut vre-o înțelegere. Rundell se folosi de perplexitatea în care se afla regele fără coroană, și ceru încă 75.000 franci.

Astfel regele George IV a fost încoronat cu o coroană luată cu împrumut.

Ce s'a făcut cu această coroană, nu se știe.

Tipografie pe apă. — În statul Alabama, din America de Nord, funcționează o tipografie care, fără îndoială, este cea mai curioasă dintre toate tipografiile.

Pe fluviul Alabama ancorază ziua și noaptea o corabie, care nu transportă nici oameni, nici mărfuri. Dar pe această corabie se află alt-ceva cu ce nu se poate lăuda alt vas: o tipografie completă corespunzând cerințelor timpului, și un deposit bogat de hârtie și material.

— Da, imi aduc aminte, zise ea — într'adevăr are niște mici afaceri cu mine, sau mai bine zis regina vrea să vadă vrăjitorii lui. Dar dacă nu știe lucruri mai mari, ca acela să atragă pe un nebun de nas pe poartă (și arată cu o privire plină de dispreț pe Paulus uimit), când pazea e încredințată lui: atunci e mai bine să se întoarcă de unde a venit.

Urmează-mi domnule mag. În ceea-ce te privește pe tine Brennus, îți apun, să faci liniște între feciorii gălăgioși.

Ear tu demnule Paulus, trezește-te și dacă va mai vedea cineva cine m'ar căuta pe mine, îndură-te să-l ascuți.

Și cu o închinare a micului ei cap regal se întoarse și plecă, ear eu, și sclavii înarmați mergeam la distanță respectuoasă după ea.

Mergeam în sus pe promenada de marmoră, care traversează grădina și pe două părți e împrejmuită de statui de marmoră, cari în mare parte reprezentau zei și zeițe streine, cu cari Lagizii n'au suferit să le deosească locuințele.

În sfârșit am ajuns într'o galerie frumoasă cu colonade în stil grec, unde am întâlnit asemenea păzitorii, cari s'au dat la o parte din calea Charmionei. Trecând prin galerie, am ajuns într'o sală externă de marmoră, în care ținea apa fântanei săritoare.

De aici pe o ușă mică am ajuns într'un alt salon, care e cunoscut sub numele de salonul de alabastru și e foarte frumos.

Proprietarul locnește pe corabie, împreună cu soția și cinci copii ai săi. Locuința acestora ocupă jumătate din corabie, pe când cea-laltă parte servă ca atelier de tipografie și cancelarie.

Ciudatul tipograf face afaceri bune, de oare-ce nu plătește nici bir, nici chirie. El poate să lucreze mai ieftin, și prin urmare are numeroase comande.

Un oraș care se mută. — Ziarelui „Le Petit Journal” i-se scrie următoarele din New-York:

Orașul Creighton, din Statul Nebraska se va muta peste câte-va săptămâni, ca să se instaleze la 12 kilometri de vechiul său loc. Cu procedurile cunoscute în Statele Unite, se vor transporta casele la noul lor loc de destinație, unele vor fi așezate în ordinea ce o ocupau în vechiul oraș.

Locuitorii au luat această deciziune pentru-că guvernul a strămutat din orașul lor scaunul administrației cantonale, și l'a instalat pe o moșie, la o distanță de 12 chilometri. Cetățenii urmează pe funcționarii lor.

PARTEA LITERARĂ.

Grigorescu.

I.

În figura uscățivă și luminoasă a măiestrului, doi ochi scântetori. Puterea lor e uimitoare. Cunoște prietenii, cari se întorc răsuciți de această privire. L'am văzut pictând. Inchipuți-vă două focare pe două rotocoale de catifea neagră. Hazele scârpătae din amândouă focarele plămădesc formele în baia atmosferei, scormonesc conținutul lor, și prind ce e pe dinafară tocmai cu ceea-ce vibrează pe dinlăuntru. Monedele suferă, și nu ar răbda 20 de minute să nu miște. Se resimt de ascuțitul, care le turbura întregul sistem nervos. Ochiul lui extraordinar țin de-o caracteristică a poporului român. Poezia populară cântă viața și farmecul ochilor, și nu e străin observator, care să nu fi simțit frumusețea privirilor femeilor noastre. Măestrul a glorificat pe pânzele lui acești ochi cu gene lungi și umede, cu priviri cari se perd în depărtări, și a isbutit să imbine scântetea lor cu o umbră de melancolie.

Mi-se pare că amicul meu Caragiale a zis: „e cel mai mare liric al României”.

Firește, că nu e nimic de scăzut din această imagine. E însă de adăogat. Gri-

Tavanul era susținut de colonade subțiri, cieplite din marmoră neagră, pereții însă erau din alabastru, în care erau încrustate legende grecești. Podelele erau cu mozaic multicolor și bogat, care reprezenta simpatia pentru Psihe, zeița amorului. De giuc împregiur erau scaune aurite de os de elefant.

Charmion dădu ordin robilor înarmați să stea la ușa salonului, așa că intrând în salon, am rămas singuri, afară de două eunuci, cari stau cu săbiile scoase în ceea-laltă parte a salonului lângă o perdea lăsată.

— Regret foarte mult, ilustre Harmachis, zise Charmion încet și cu precauțiune, — că ai fost tratat în mod așa de insultător. Dar păzitorii au făcut serviciul duble și am dat ordin comandantului sutașilor să schimbe garda. Tot-deuna sunt încăpăținați, acești ofițeri romani, cari deși se pare că servesc, știu ei bine că Egiptul e numai o jucărie a lor. Dar nu erău că s'a întâmplat așa, căci soldații aceștia ordinarii sunt foarte superstițioși, și de aci încolo se vor teme de tine.

Acum așteaptă-mă aici până voi merge în odaia Cleopatrei, care doarme. Numai adineaori am adormit-o cu cântecul meu, și dacă se deșteaptă, te voi chema, căci te așteaptă.

Și fără nici o vorbă a dispărut ca'n sbor.

(Va urma.)

gorescu este și un profund psiholog, în aceeași măsură cum s'a susținut, că Rubens poate figura printre cei mai însemnați fiziologi. Circulă sângele, — se vede cum circulă, pe sub pelița subțire a fiandelor grase, în tablourile lui Rubens. În țărani și țărancile șui ale lui Grigorescu, sufletul îndurător, naiv și melancolic al unui neam întreg. Îsvoresc carele din genurile albastre sau fumurii. După-ce v'ați desfătat în poezia imesitășii, opriți-vă la cel dintăiu: boii blânzi merg a lene, ținând cuminte drumul bătut, ear sus, pe fânul din car, stă pe brânci un țeran, cu o pălărie neagră cât roata carului, cu plețele răsfirate pe umeri. Privește, visează, a uitat necazurile.

II.

Charles Blanc susține, că cine ar vedea câte-va tablouri de Metsu, de Terburg sau de Gaspar Netscher, ar cunoaște mai bine viața întreagă a burgheziei olandeze, de pe vremea Stathuderilor, decât ar pute să o învețe din nenumărate volume de geografie, de voiajuri, de descrițiuni și de istorie. Cu siguranță, că viitorimea va studia istoria țeranilor din operele marelui măiestru. Și de se va încurca în discursurile, în scrierile, în polemicele, în legile și reformele noastre, în elogiile și criticele noastre, în afirmațiunile contradictorii ale partidelor politice, în aspirațiunile vagi și în vicisugurile netrebnice ale claselor conducătoare, pânzele lui Grigorescu vor fi paginile luminoase din cari vor apăre limpede, viața, obiceiurile, vestimentele, felul muncii, gradul de cultură și sufletul țeranilor, ba chiar problemele de esistență națională peste cari noi am trecut cu ușurință, sau le-am tratat cu ușurință.

Strălucirea operelor lui e pe o durere reală și evidentă: poetisarea scenelor nu ascunde miseria. Boii, minunați de frumoși, dar slabi, întind din greu, că se aștern la pământ: omul se apleacă, apăsând să tronească, pe coarnele plugului. E noaptea, abia se mai vede o dungă de sânge în apusul posomorit, și bietul creștin, uscat și trist, ca și boii lui, despică brazdă lângă brazdă, alt-fel din bogăția pământului negru și lucios, nu s'ar alege nici cu mămăliga de toate zilele. Soarele arde; în aerul de cupor pomii rari se topec și tremură în conturul lor vag, ear muncitorul c'o cămășuță s'eracă pe densul, strins încins cu un curmeiu subțire, c'o căciulă groasă și mare în cap, fără șolduri, costeliv și prăjit, se frământă fără odihă. Pe drumul greu destundat de ploii, roata a intrat până în bucia: boii se năpustesc în jug; le numerii coastele; sus, la spata de dinapoi, o groapă, o pată închisă sub șoldul luminat; trage și cei care îi mână, în pornirea lui desperată; și-se pare că-i auzi răcnetul: un blestem înflorător. Într'o cărciumă, — cărciumă dela Bacău, — un țeran stă pe o laviță cu capul răsămănat în mâni; picioarele desfăcute; ochii închiși; pe sub oblonul ridicat bate lumina în clondirile cu alcool-vitriol vede, gălbui și roșu. Într'un bileu țeranii și-aduc vițel plăpânzi; un evreu leșesc, cu ochi viscoși și sânge-rați, privește șiret, tocmește.

(Va urma.)

Delavrancea.

ULTIME ȘTIRI.

Bruzella, 29 Ianuarie. „Petit Bleu” primește din Pretoria știri despre mai multe victorii de ale Burilor, despre cari zările engleze n'au publicat până acum nimic. În ultimele zile Burii au luat dela Englezii 17 tunuri, 18 furgoane cu munițiuni, au pus mâna pe mai multe trenuri încărcate cu de toate și pe 700.000 funți sterlini în aur.

Editor Aurel Popovici Barcianu.
Red. respons. Ioan Russu Șirianu.

